

Bartosz Chrząszcz

Porządek jako wartość prymarna w teorii państwa i prawa Carla Schmitta

Bartosz Chrzęszcz

Porządek jako wartość prymarna w teorii państwa i prawa Carla Schmitta

Recenzent: Andrzej Dziadzio

Redakcja: Marcin Romanowski

Skład i łamanie: Aleksandra Hajduk-Wojas

Projekt i opracowanie graficzne okładki: Małgorzata Szałyga
na podstawie projektu makiety Grupa Projektor

Fotografia na okładce: freepik.com

© Uniwersytet Wrocławski 2026

Dofinansowano ze środków funduszu na rzecz badań naukowych
i komercjalizacji ich wyników Uniwersytetu Wrocławskiego

ISSN: 0239-6661 (AUWr)

ISBN: 978-83-68705-18-8 (druk)

ISBN: 978-83-68705-19-5 (PDF)

Druk: Mazowieckie Centrum Poligrafii sp. z o.o.

Uniwersytet
Wrocławski

Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. Fryderyka Joliot-Curie 12, 50-383 Wrocław
tel. 71 3757684, e-mail: wydawnictwo@uwr.edu.pl

Spis treści

Podziękowania	7
Wstęp	11
Rozdział I. Problem porządku w przedschmittiańskiej myśli konserwatywnej ..	21
1. Upadek ancien régime'u	21
2. W obliczu empirycznej nierzeczywistości	28
3. Istota ładu prawdziwego	33
4. Porządek przed Schmittem (przegląd stanowisk)	37
4.1. Joseph de Maistre	38
4.2. Louis de Bonald	44
4.3. Juan Donoso Cortés	49
4.4. Charles Maurras	55
4.5. Edmund Burke	59
Rozdział II. Baza ideowa myśli politycznej i prawnej Carla Schmitta	67
1. Katolicyzm polityczny	67
2. Kant versus Hegel — walka o „rząd dusz” w niemieckiej myśli politycznej	75
2.1. Krytyka metodologii Immanuela Kanta	75
2.1.1. Neokantyzm w myśli Hansa Kelsena	79
2.1.2. Schmitt o neokantyzmie, państwie prawa i strażniku	
konstytucji	89
2.2. Heglizm w myśli Carla Schmitta	106
3. Wpływ Thomasa Hobbesa	117
4. Oddziaływanie Maxa Webera	126
5. Ideowe podstawy myśli Carla Schmitta — próba podsumowania	134
Rozdział III. Teologia polityczna	137
1. Teologia polityczna na tle niemieckiej myśli politycznej	137
2. Teologia polityczna Carla Schmitta	143
3. Kim lub czym jest Katechon?	160
4. Obrona teologii politycznej w polemice z Erikiem Petersonem	169
Rozdział IV. Decyzjonizm	181
1. Decyzjonizm — istota i sens	181
2. Pojęcie i rodzaje dyktatury w ujęciu Carla Schmitta	196

2.1. Dyktatura komisaryczna	199
2.2. Dyktatura suwerenna	204
3. <i>Ausnahmezustand</i>	207
4. Dyktatura prezydenta Rzeszy	218
Rozdział V. Porządek konkretny	237
1. Akces do NSDAP — świadomy wybór czy sytuacja bez wyjścia?	237
2. Narodowosocjalistyczna rzeczywistość prawna	248
2.1. Nazizm a prawo	248
2.2. Führer obrońcą prawa	255
3. Doktryna porządku konkretnego	264
4. Nazista niezideologizowany	271
Rozdział VI. Großraum	289
1. U progu Großraumu — idea Mitteleuropy	289
2. Nomos ziemi	298
3. Doktryna Monroego jako inspiracja do rozważań wielkoprzestrzennych	315
4. Großraum — istota i sens	323
5. Carl Schmitt a narodowy socjalizm — próba rozliczenia	333
Zakończenie	341
Bibliografia	353